M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.

No. Ser. 267

Title: Caturmasya Hotra

267

~~गृहमेधीया~~ Incomplete

Caturmāsya Hotrā

~~Grihamedhiyā~~ : Title

: Author

: Editor

: Year, Vols.

: Publisher

267 : Ends abruptly : Remarks

सीभिर्गीर्भिः कृणुध्वं सदनेऋतस्य आनोद्यावापृथिवीदैव्येनजनेनयातंमहिवांव
रूथं २ वौ० अथस्विष्टकृत् प्रेद्धोअग्नेदीदिहिपुरोनोजस्रयासूर्म्यायविष्ठ त्वांशश्वं
तउपयंतिवाजाः २ मू ये ३ ऽग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेः प्रियाधामान्ययाट् सोमस्यप्रि
याधामान्ययाळग्नेः प्रियाधामान्ययाट् सोमस्यप्रियाधामान्ययाट् सवितुः उपांशु·
प्रियाधामान्ययाट् उ वैः सरस्वत्याः प्रियाधामान्ययाट् पूष्णः प्रियाधामान्ययाड्ग
ण्मरुतां प्रियाधामान्ययाड् विश्वेषांदेवानां प्रियाधामान्ययाड् द्यावापृथिव्योः उ·
प्रियाधामान्ययाट् उ· देवानामाज्यदधिपानां प्रियाधामानि· हविरिमोऽग्न्य
ग्नेवीततमानिहव्याजस्त्रोवक्षिदेवतातिमच्छा प्रतिनई स्करशीणिव्यंतु २ वौ
४० इळोपाह्वानं अथानुयाजाः देवंबर्हिर्वसुवनेवसुधेयस्यवेतु·

267

थं

देवीद्वारावस्कवनेवस्कधेयस्यवैतं वो० देवीउषासानक्तावस्कवनेवस्कधेयस्यवी
५ तांवो० देवीजोष्ट्रीवस्कवनेवस्कधेयस्यवीतां२वो· देवीऊर्जाहुतीवस्कवनेयस्क
धेयस्यवीतां२वो० देवादेव्याहोतारावस्कवनेवस्कधेयस्यवीतां२वौ· देवीस्ति
स्त्रस्तिस्त्रोदेवीर्वस्कवनेवस्कधेयस्यव्यंत२वो॰ देवोनराशंसः देवोअग्निः१
सूक्तवाके अग्नि॰क्रत· सोम॰क्रत अग्नि॰त सोम॰क्रत सवि
ताउपां॰इदं॰तउचैः सरस्वतीइंद्रवि॰त पूषेइंद्रवि॰ मरुतइदं॰षं॰
धं॰क्रत विश्वेदेवाइदं॰षं॰धं॰ क्रत द्यावापृथिवीउपांशु॰इदं॰पेता॰धे
तां॰क्रतां उच्चैः देवाआज्यपाआज्यपा अग्निरग्निना अजुषंत॰धं॰क्रत
अग्निर्होत्रेणेत्यादि वायुवाकांतेवाजिनयागः मध्यमस्वरेणप्रचारो

वाजिनाऽवभ्रथवर्जमाहेंद्रयुक्तावरुणप्रघासेरित्यस्मिन्सूत्रेपत्तिकारेणोक्तः तत्रापिसूत्रं कभू
प्राकृतमेवसूत्रंमध्यमेनहवींषीति शंन्नोभवंतुवाजिनोहवेषुदेवतातामितद्वस्वर्कोः जंभयं
स्म तोहिंवृकंरक्षांसिसनेम्यस्मद्युयवन्नमीवोर्म ये२यजामिदेवाजिनोउर्ध्वंक्रतवानंया
न्यावाजेवाजेवतवाजिनोनोधनेषुविप्राअमृताऋतज्ञाः अस्यमध्वःपिबतमादयध्वंतृप्ता
यातपथिभिर्देवयानैर्वोर॰ वाजिनस्याग्नेवीहि२वौ॰ द्विर्वागोजः मध्यमस्वरेण वाजिन
पात्रान्निष्कामिवप्रतिगृह्य उपहूवमिष्वा अध्वर्यउपह्वयस्व ब्रह्मनुपह्वयस्व अग्नीउपह्व
यस्व यजमानोपह्वयस्व यन्मेरतःप्रसिच्यतेयद्वामेअपिगच्छतियद्वाजायतेपुनः तेनमा
शिवमाविशातेनमावाजिनंकुरु तस्यतेवाजिपीतस्योपहूतस्योपहूतोभक्षयामि १
इतिवाजिनैकदेशंगृहीत्वाप्राणभक्षंभक्षयेत् वेदोसीत्यादि सिद्धमिष्टिः संतिष्ठते२
तिवैश्वदेवपर्व अथवरुणप्रघासाः तीर्थेनप्रविश्यपश्चाद्दर्शपूर्णमासिकायां

वेदेर्निरसनेनोपवेशनेकृत्वा प्रैषंकृत्वा हिं३ भूर्भुवःस्वरोंप्रदेवंदेव्याधियाभरताजातवेद
सं हव्यानोवक्षदानुषेगं२ त्रिः तृतीयेवचनेअर्धर्चआरभेत उपांशु अथमंत्रेण श
नैःशनैर्गछन् अयमुष्यप्रदेवयुर्होतायज्ञायनीयते रथोनयोरभीवृतोघृणीवांचेतति
त्मनो३ मयमग्निरुरुष्यत्यमृतादिवजन्मनः सहसश्चित्सहीयान्देवोजीवातवकृतो३मि
क्षायास्त्वापदेवयंनाभापृथिव्याअधि जातवेदोनिधीमह्यग्नेहव्यायवोढवो३ नग्ने
विश्वेभिःस्वनीकदेवैरूर्णावंतंप्रथमःसीदयोनिं अर्धर्चआरभेत उत्तरवेदेःपश्चात्तिष्ठन्
निहितेग्नौ कुलायिनंघृतवंतंसवित्रेयज्ञंनयययजमानायसाधो३ मृसीदहोतःस्वउलोकेवि
दित्वानसादयायज्ञंसुकृतस्ययोनौ देवावीर्देवान्हविषायजास्यग्नेबृहद्यजमानेवयोधां२ नि ६
होताहोतृषदनेविदानस्त्वेषोदीदिवांअसदत्सुदक्षः अदब्धव्रतप्रमतिर्वसिष्ठःसहस्रंभरः
शुचिजिह्वोअग्नो२ त्वंदूतस्त्वमुनःपरस्पास्त्वंवस्यआवृषभप्रणेता। अग्नेतोकस्यनस्तने

तनूनामप्रयुछंदीद्यद्बोधिगोपां३ त्रिः प्रक्रमस्थानेउपविश्य भूर्भुवःस्वःइतिवाग्विसर्गः
अग्निमंथनादिसमानावेकुत्रवदेव्या अनूहपक्षः आवाहनेविशेषः पूषांतंपूर्ववत इं
द्राग्नीआ३वह मरुतआ० वरुणमा२ ० कंउपांशुआ०३व०उच्चैः देवाआज्यपदधिपा
मित्यादि इंद्राग्नीअवस्यागत० ये३यजामहेइंद्राग्नी नथद्वृत्रमुतसनोतिवाजमिं
द्रायोअग्नीसहुरीसपर्यात् इरज्यंतावसव्यस्यभूरेःसहस्तमासहसावाजयंता२
वौ० मरुतोयस्यहिक्षयेपाथादिवोविमहसः सस्कगोपातमोजनः ये३य०मरुतो
याइवेदचरमाअदेवस्यप्रजायंतेअकवामहोभिः पृश्नेःपुत्राउपमासोरभिष्ठाःस्वयाम
त्यामरुतःसंमिमिक्षुः३ वौ० इमंमेवरुणश्रुधीहवमद्याचमृळय त्वामवस्युराचके३
ये० वरुणंतत्वायामिब्रह्मणावंदमानस्तदाशास्तेयजमानोहविर्भिः अहेळमानोव
रुणेहबोध्युरुशंसमानआयुःप्रमोषीर्वौ० कयानश्चित्रआभुवदूतीसदावृधःसखा।

कया न्याविषयाहुता उपांशु ओं उ॰ वै॰ ये३य॰ कं हिरण्यगर्भः समवर्त्ततायेभूतस्यजातःपति
रेकआसीत् सदाधारपृथिवींद्यामुतेमांकस्मैदेवायहविषाविधेम ३ उपांशु वौ॰ उ॰ वै॰ प्र
ष्ठः प्रियाधामान्ययाळिंद्राग्न्योः प्रिया॰ याण्मरुतांप्रिया॰ याड्वरुणस्यप्रिया॰ याट्क
स्यप्रियाधामान्ययाट् उ॰ वै॰ देवानां॰ इंद्राग्नीइदंहविरजुषेतामवीवृधेतांमहोज्यायो
क्रातां मरुतइ॰ षं॰ धं॰ क्रत। वरुणइदं॰ ष॰ कृत। क उपांशु इदं॰ ष॰ कृत। उ॰ वै॰ देवा॰ प्र
तिप्रस्थाता वाजिने तृतीयः प्रतिप्रस्थातरुपद्रयस्व उदृपक्षे वेदद्वयस्यादानं वेदपत्नीप्रदा
येत्यादि भवति वेदिद्वये वेदयोस्तरणं भवत्येव उभयत्र सर्वप्रायश्चित्तानि कृत्वावभृ
तार्थं व्रजंति संस्थाजपेस्त्वग्रेअवभृथेस्यातिष्ठंतश्चरंति। प्रयाजाद्यनुयाजांताः नास्या 6
मिळानबर्हिष्मंतोप्रयाजानुयाजौ स्रुगाद्यापनादि प्रयाजे ये३य॰ स्वाहाग्निं स्वाहा
सोमंस्वाहावरुणंस्वाहादेवा॰ अप्सुमंतावाज्यभागौ अप्स्वग्नेसधिष्टवसौषधीरनु

रुध्यसे गर्भेसंजायसेपुनः ३ प्रकृतियाज्या अप्सुमेसोमोअब्रवीदंतर्विश्वानिभेषजा अ
ग्निंचविश्वशंभुवं ३ प्रकृतियाज्या अवतेहेळोवरुणनमोभिरवयज्ञेभिरीमहेहविर्भिः क्ष
यन्नस्मभ्यमसुरप्रचेताराजन्नेनांसिशिश्रथः कृतानि ३ ये३य॰ वरुणमुदुत्तमंवरुणपाश
मस्मदवाधमंविमध्यमंश्रथाय अथावयमादित्यव्रतेतवानागसोअदितयेस्याम ३ वौ॰ ।
अथस्विष्टकृत् त्वंनोअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेळोवयासिसीष्ठाः यजिष्ठोवह्नित
मः शोशुचानोविश्वाद्वेषांसिप्रमुमुग्ध्यस्मत् ३ ये३य॰ ग्नीवरुणौ सत्वंनोअग्नेवमोभवो
तीनेदिष्ठोअस्याउषसोव्युष्टौ अवयक्ष्वनोवरुणंरराणोवीहिमृळीकंसुहवोनएधी ३
वौ॰ संस्थितायांपादानुदकांतेवदधुः नमोवरुणायाभिष्ठितोवरुणस्यपाशः अनेन स्या २
मंत्रेण तत्र आचामंति भक्षस्थावभृथोसि भक्षितस्यावभृथोसि भक्षकृतस्याव
भृथोसि प्रोष्य प्रथमेन अंतर्मुखंक्षालयित्वात्यजेदित्यर्थः प्रागिरंस्नानराभ्यां॥

८ पिबेत्सर्थः ततआचम्याप्लवंते आपोअस्मान्मातरःशुंधयंतुघृतेननोघृतप्वःपुनंतु विश्वं
हिरिप्रंप्रवहंतिदेवीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतएमि इदमापःप्रवहतयात्किंचदुरितंमयि यद्वा
हमभिदुद्रोहयद्वाशेपउतानृतं सुमित्रियानआपओषधयःसंतुदुर्मित्रियास्तस्मैसंतुयोस्मा
न्द्वेष्टियंचवयंद्विष्मः एतैर्मार्जयित्वा उद्वयंतमसस्परिज्योतिष्पश्यंतउत्तरं देवंदेवत्रा
सूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमं इत्युदकादुत्तीर्यजपति तिस्रःसमिधआधाय अग्नेःसमि
सिते दसितेजोमेदेहिप्रथमां एधोस्येधिषीमहीतिद्वितीयां समिदसिसमेधिषीमहीति
जो तृतीयां एत्योपतिष्ठंते आपोअद्यान्वचारिषंरसेनसमगस्महि पयस्वानग्नआग
हितंमासंसृजवर्चसा ततःसमिधोभ्यादधातियथाग्रहीताः अग्निःसमिदसिते
जोसितेजोमेदाःस्वाहा प्रथमां सोमस्यसमिदसिदुरिष्टेर्मापाहिस्वाहा इतिद्वि ८
तीयां पितॄणांसमिदसिमृत्योर्मापाहिस्वाहा इतितृतीयां ततःसंस्थाजपः

वार्त्रघ्नावाज्य

॥ ॥इतिवरुणप्रघासाः अथसाकमेधाः पूर्वेद्युरस्तिस्रः इष्टयोनुसवनं अथा
नीकवतेष्टिः पौर्णमासंतंत्रं अग्निः सोमः अग्निमनीकवंतमावह स्वाहाग्नि
मनीकवंतंस्वाहा॰ प्रधानं अनीकवंतमूतयेग्निंगीर्भिर्हवामहे सनःपर्षदति
द्विषाः३ यंयजामहेग्निमनीकवंतंसेनानीकेनसुविदत्रोअस्मेयष्टादेवाँ
अयजिष्ठःस्वस्ति अदब्धोगोपाउतनःपरस्पाअग्नेद्युमदुतरेवद्दिदीहि३वौ
षट् येयजामहेग्निंस्विष्टकृतमयाळग्निरग्नेःप्रियाधामान्ययाट्सोमस्य
प्रियाधामान्ययाळग्नेरनीकवतःप्रियाधामान्ययाडित्यादि सूक्तवाके
अग्निरनीकवानिदंहविरजुषतावीवृधतमहोज्यायोकृत सिद्धमिष्टिः ॥
॥ ॥अथसांतपनेष्टिः॥ ॥ अमावास्यंतंत्रं॥ । ॥

मरुतः सांतपनानावह येऽ३यजामहे मरुतः सांतपनान्स्वाहा प्रधानं सांतपना इदंह
विर्मरुतस्तज्जुजुष्टन युष्माकोतीरिशादसोऽ३स्तु येऽ३यजामहे मरुतः सांतपनान्यो
नोमरुतोअभिदुर्हणायुस्तिरश्चित्तानिवसवोजिघांसति द्रुहः पाशान्प्रतिसमु
चीष्टतपिष्ठेनहन्मनोहंतनाता३ वौ० येऽ३यजामहेग्निंस्विष्टकृतमपाळग्निरग्नेः
प्रियाधामान्ययाट्सोमस्यप्रियाधामान्ययाण्मरुतां सांतपनानांप्रिया
धामान्ययाड्देवानामाज्यपानांप्रियाधामानि० सूक्तवाके मरुतः सां
तपना इदंहविर्जुषंतावीवृधंतमहोज्यायोकृत ॥ ॥ सिद्धमिष्टिः संति ९
ष्ठते ॥ ॥ इति शाउनरंगृहमेधीयाभिधीयते ॥ ॥ ॥

अग्निर्मंता
ए धन्व
अग्निः प्र
त्ने
सोध्या

॥ अथगृहमेधीया ॥ ॥ आज्यभागप्रभृती कांता ॥ तीर्थप्रवेशनं कृत्वा
निरसनोपवेशने कुर्यात् ॥ शुष्मिंतावाज्यभागौ ॥ अग्निनारयिमश्नवत्पो
षमेवदिवेदिवे ॥ यशसंवीरवत्तमों३ ॥ गयस्फानोअमीवहावसुवित्पुष्टि
वर्द्धनः ॥ सुमित्रः सोमनोभवों३ ॥ ६ प्रधानं ॥ गृहमेधासआगतमरुतो
मापभूतन ॥ युष्माकोतीसुदानवों३ ॥ ये० हे मरुतो गृहमेधिनः प्रबुध्या
वईरते महांसि प्रनामानि प्रयज्यवस्तिरध्वं ॥ सहस्रियं दम्यं भागमेतं
गृहमेधीयं मरुतोजुषध्वं ३ वौ० स्विष्टकृत ॥ प्रेद्धोअग्ने० ॥ येय० हेग्निं
स्विष्टकृतमिमोअग्ने वीततमानिह० वौ० ॥ इ कांतः संतिष्ठते ॥ मार्जनां

चातु० होत्र ते सर्वेभ्यः प्रायश्चित्तानि जुहुयात् ॥ ततः संस्थाजपः ॥ अथ क्रीडिनेष्टिः ॥ अ० सो·
मरुतः क्रीळिन आवह ॥ ये३० स्वाहाग्निं० हा स्मरुत क्रीळिन स्वाहा परो हवा
१० जेध्रो आज्यभागौ ॥ उत ब्रुवंतु जंतव उदग्निर्वृत्रहाजनि ॥ धनंजयो रणेरणे ३
॥ अयं कृत्नुरगृभीतो विश्वजिदुद्भिदित्सोमः ॥ ऋषिर्विप्रः काव्येनों ३ ॥ अथ प्रधानं ॥
क्रीळं वः शर्धो मारुतमनर्वाणं रथेशुभं ॥ उ कण्वा अभि प्रगायतों ३ ॥ ये ३ हे मरुः
तः क्रीळिनो स्या सो न ये ऽस्मरुतः स्वंचो यक्षद्दृशो न शुभयंत मर्योः ॥ ते हर्म्येष्ठाः शिश
वो न शुभ्रा वत्सासो न प्रक्रीळिनः पयोधा ३ वौ० ॥ स्विष्टकृत् ॥ जो हैं दक्षना आति
थिईरोणा इमं नो यज्ञमनुपयाहि विद्वान् ॥ विश्वा अग्ने अभियुजो विहत्या शत्रूयतामा